

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

MORSKI
INSTYTUT RYBACKI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
3

RYNEK RYB

stan i perspektywy

ISSN 1732-5889

**ANALIZY
RYNKOWE**

KWIECIEŃ 2005

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Polityka rybacka i regulacje rynku ryb – *E. Kuzebski, J. Seremak-Bulge, B. Pieńkowska*
- III. Światowy rynek ryb i owoców morza – *E. Kuzebski, K. Hryszko*
- IV. Krajowa produkcja ryb i owoców morza
 1. Rybołówstwo morskie – *E. Kuzebski*
 2. Rybactwo śródlądowe – *J. Seremak-Bulge*
- V. Popyt na ryby i owoce morza
 1. Przetwórstwo – *S. Szostak, J. Drożdż*
 2. Spożycie ryb – *B. Pieńkowska*
- VI. Handel zagraniczny rybami i owocami morza oraz ich przetworami – *K. Hryszko, E. Kuzebski*
- VII. Ceny ryb i ich przetworów – *J. Seremak-Bulge, S. Szostak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ – PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge
• IERiGŻ – PIB • Warszawa
Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-666

dr Emil Kuzebski
• MIR • Gdynia
Tel.: (0·prefiks·58) 620-66-36

dr Barbara Pieńkowska
• MIR • Gdynia
Tel.: (0·prefiks·58) 620-17-28 wew. 115

mgr Stanisław Szostak
• MIR • Gdynia
Tel.: (0·prefiks·58) 620-17-28 wew. 120

mgr inż. Krzysztof Hryszko
• IERiGŻ – PIB • Warszawa
Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-528

mgr Jadwiga Drożdż
• IERiGŻ – PIB • Warszawa
Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-770

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 12.04.2005 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w grudniu 2005 r.

REASUMPCJA

Podaż ryb na rynek krajowy w 2004 r. wyniosła 438,5 tys. ton. w przeliczeniu na wagę żywą i była o 10,5% większa niż przed rokiem. Złożyły się na to większe o 5,4% połowy krajowe oraz większy o 16,3% import netto. Na zwiększoną podaż ryb z połowów krajowych, które wyniosły 221,6 tys. ton, wpłynęły większe o 7,7% połowy bałtyckie i o 8% połowy dalekomorskie. Połowy ryb słodkowodnych były mniejsze o 3,2%.

Połowy bałtyckie wyniosły w 2004 r. 153,7 tys. ton ryb, w tym: 96,7 tys. ton szprotów, 28,4 tys. ton śledzi, 15,1 tys. ton dorszy i 16,4 tys. sztuk łososi. W sumie limity połowowe ryb, które zostały powiększone o 24% w porównaniu z rokiem poprzednim zostały wykorzystane w około 86%.

Połowy dalekomorskie wzrosły do 19 tys. ton, a ich udział w zaopatrzeniu rynku krajowego zmalał do 4,3%. W sumie udział połowów morskich w zaopatrzeniu rynku krajowego zmniejszył się do 39,4%. Uzupełniają je połowy ryb śródlądowych, które w 2004 r. zmalały na skutek 6,2% spadku produkcji karpia. W sumie produkcja ryb słodkowodnych wyniosła 48,9 tys. ton. i miała około 11% udział w zaopatrzeniu ryn-

ku krajowego. Podaż ryb wyprodukowanych w akwakulturze zmalała do niespełna 32 tys. ton (w tym 11,8 tys. ton. pstrągów i 18,3 tys. ton karpia), a więc o 3,7%.

W roku 2005 r. podaż ryb z połowów krajowych zmniejszy się prawdopodobnie do nieco ponad 200 tys. ton na skutek 12% ograniczenia połowów bałtyckich i dalekomorskich w rezultacie wycofania z eksploatacji części floty. Szacuje się, że w 2004 r. potencjał połowowy floty rybackiej zostanie zredukowany o około 30%. Wskazuje na to liczba wniosków o złomowanie statków złożonych i zakwalifikowanych do realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która do końca kwietnia wyniosła 209 na łączną kwotę ponad 204 mln zł. Szacuje się, że połowy ryb słodkowodnych w 2005 r. powrócą do przeciętnego poziomu z lat 2001–2003 i wyniosą około 50 tys. ton.

Równie ważne jest przyspieszenie budowy struktur rynkowych umożliwiających wykorzystanie potencjalnego wsparcia udzielanego rybactwu z funduszu FIG (Financial Instrument for Fisheries Guidance). Powstały pierwsze grupy producenckie rybaków, funkcjonuje giełda rybna

w Ustce, trwa budowa kolejnych Lokalnych Centrów Pierwszej Sprzedaży Ryb (LCPSR). Zwiększa się liczba wniosków o dofinansowanie w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004–2006”, działań promocyjnych, innowacyjnych i związanych z rozwojem rynku. Do końca marca 2005 r. takich wniosków złożono w ARiMR 31 na łączną kwotę ponad 24 mln zł.

W 2004 r. o 5,3% wzrosła wielkość całkowitej produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie, którą szacuje się na 291,5 tys. ton. Dużo wyższy był przyrost wartości finalnej produkcji konsumpcyjnej, którą szacuje się na około 2,6 mld zł. Przyczynił się do tego znaczny wzrost importu surowców rybnych, zwłaszcza w ostatnim kwartale roku. Zwiększono przede wszystkim produkcję przetworów w dużej części eksportowanych, a więc ryb wędzonych i konserw. W konsekwencji wyraźnej poprawie uległa kondycja finansowa przemysłu rybnego. W 2004 r. wartość sprzedaży w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 50 osób zwiększyła się o około 25%. Wpłynął na to zarówno większy wolumen sprzedaży, wyższe ceny jak i zachodzące procesy koncentracji. Rentowność sprzedaży

Bilans ryb w Polsce (tys. ton wagi żywej)

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005 P
Połowy morskie	230,7	204,4	160,3	172,7	152,0
w tym bałtyckie	156,6	146,9	142,7	153,7	135,0
dalekomorskie	50,8	57,5	17,6	19,0	17,0
skup na łowiskach dalekomorskich	23,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Połowy słodkowodne i hodowlane	50,2	49,1	50,0	48,9	50,0
Razem połowy krajowe	280,9	253,5	210,3	221,6	202,0
Import	441,0	374,1	424,5	479,6	521,0
Eksport	246,8	246,1	238,0	262,7	275,0
w tym: eksport z burty	80,6	88,2	66,3	58,6	50,0
eksport z łądu	166,2	157,9	171,7	204,1	225,0
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy	475,1	381,5	396,8	438,5	448,0

P - prognoza

Źródło: Dane MIR oraz szacunek IERiGŻ na podstawie danych IRŚ

przemysłu rybnego na poziomie brutto wzrosła z około 1,6–1,4% w latach 2002–2003 do 4,5% w 2004 r. Wzrósł także udział firm rentownych. Najważniejszym motorem rozwoju przetwórstwa rybnego w 2004 r. był eksport, którego udział w przychodach sektora zwiększył się z około 35 do 41%.

Wprawdzie Polska należy do krajów o niskim spożyciu ryb, ale spożycie bilansowe wzrosło w 2004 r. do 11,48 kg wagi żywej na 1 mieszkańca. Wzrost spożycia dotyczył wyłącznie ryb morskich. Wpłynęło na to przede wszystkim relatywne potanień ryb oraz systematyczne poszerzanie oferty handlowej. Nadal połowę całkowitej konsumpcji ryb stanowią śledzie i mintaje. Spożycie ryb słodkowodnych produkowanych w akwakulturze stopniowo zastępowane jest szybko rosnącą konsumpcją łososi. W 2004 r. wyniosło ono 0,46 kg/mieszkańca i prawie równało się ze spożyciem karpia (0,51 kg/mieszkańca) i 2-krotnie przewyższyło spożycie pstrągów (0,25

kg/mieszkańca). W 2004 r. zwiększyło się także spożycie makreli i tuńczyków. W 2005 r. można oczekiwać dalszego niewielkiego wzrostu spożycia ryb.

Wyraźnie wzrosły obroty handlowe sektora rybnego zarówno po stronie eksportu jak i importu. Eksport ryb i przetworów rybnych w 2004 r. przekroczył 175 tys. ton (262,7 tys. ton w wadze żywej), a jego wartość zbliżyła się do 350 mln EUR. Wzrost eksportu wymagał zwiększenia importu do ponad 280 tys. ton (479,6 tys. ton w wadze żywej) oraz 400 mln EUR. W sumie nadwyżka importu nad eksportem zmniejszyła się z 55,8 do 51,4 mln EUR. Eksportujemy przede wszystkim przetwory rybne, filety oraz ryby wędzone, które w większości (75%) trafiają do starych krajów członkowskich. Importujemy zaś głównie surowce do przetwórstwa. Od kilku lat najbardziej dynamicznie rośnie import łososi norweskich, który przekroczył w 2004 r. 28 tys. ton, mimo ponad 7% wzrostu cen transakcyj-

nych. Z tego 10,5 tys. ton wyeksportowano jako łososie wędzone i filetowane głównie do Niemiec. Oczekuje się, że w 2005 r. obroty handlowe będą nadal rosły, chociaż wolniej niż w 2004 r., ceny produktów eksportowanych z Polski są bowiem nadal tańsze niż w starych krajach członkowskich.

W 2004 r. rynek ryb należał do najbardziej stabilnych rynków żywnościowych, mimo akcesji do Unii Europejskiej. Ceny ryb na wszystkich poziomach rynku wzrosły w znacznie mniejszym stopniu niż cała żywność, a zwłaszcza mięso i jego przetwory. Indeks cen realnych ryb i ich przetworów na poziomie detalicznym w 2004 r. wyniósł 97,1%. Ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły średnio w 2004 r. zaledwie o 0,5%, podczas gdy żywność zdrożała w tym czasie o 6,3%, a inflacja wyniosła 3,5%. Wzrost cen zbytu ryb i ich przetworów w 2004 r. wyniósł 2,8%. Ceny pierwszej sprzedaży wzrosły o 1,3–10%, a niektóre gatunki ryb staniały.

SUMMARY

In 2004 supplies of fish on the domestic market totalled 10,5% up from the previous year at 438,5 thousand tons in terms of live weight. The increase resulted from a rise in domestic catches and net imports by 5,4 and 16,3% respectively. Growing supplies from domestic catches (to 221,6 thousand tons) resulted from the increase in catches on Baltic Sea by 7,7% and deep-sea fishing by 8%, which offset the decline in fresh-water fishing by 3,2%.

Catches on Baltic Sea in 2004 amounted to 153,7 thousand tons, including 96,7 thousand tons of sprouts, 28,4 thousand tons of hearings, 16,4 thousand tons of cod, and 16,4 thousand of salmon. Overall TAC's allocated for Poland in 2004 were increased by 24% and were utilised in 86%.

Deep-sea catches increased to 19 thousand tons and their share in domestic market declined to 4,3%. Altogether sea catches account for 39,4% of the market. These are set off by fresh-water catches, which in 2004 declined by 6,2% due to a reduction in carp production. Total fresh-water fish production amounted to 48,9 thousand tons and accounted for 11% of the domestic market. The supply of

fish out of aquaculture declined by 3,7% to 32 thousand tons (including 11,8 thousand tons of trout and 18,3 thousand tons of carp).

In 2005 the domestic catches are likely to decline to about 200 thousand tons, which would reflect a 12% reduction in Baltic Sea and deep-sea catches because of partial withdrawal of fleet. Total catches capacity of fishing fleet in 2004 is estimated 30%, which is indicated by the number of applications for the liquidation of fishing boats (lodged and approved by the Agency for Modernisation and Restructuring of Agriculture – ARMA). By the end of April 2004 the number amounted to 209, with the compensation value of 204 million PLN. Fresh-water catches in 2005 are likely to step back to an average for the period of 2001–2003 (about 50 thousand tons).

An acceleration of the evolution of the market structures that would allow for utilisation of support granted by Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIFG) is very important. First producer groups of the fisherman have evolved, fish wholesale centre at Ustka started operation and the construction of further Local Centres for Fresh Fish Sales is underway.

The number of application applications for support within Sectoral Operational Programme (SOP) Fishery 2004–2006 is growing, as well as within promotion and innovative activities linked to the market development. The value of support requested in the applications lodged to the ARMA by the end of March 2005 exceeded 24 million PLN.

In 2004 final production of fish processing industry (excluding sea processing) increased by 5,3% to 291,5 thousand tons. The final production (2,6 billion PLN) in value terms increased much more than in volume terms, which was caused by growing imports of fish raw material, particularly in the last quarter of 2004. The increase concerned mainly the exportable products, namely smoked and canned fish. Reflecting that financial standing of the sector improved. The sales value of the companies employing over 50 staff increased by 25%, which resulted from growing turnover and higher prices as well as from ongoing concentration processes. The sales profitability at gross level increased from 1,6–1,45 in the period of 2002–2003 to 4,5% in 2004. The share of companies generating profits also increased. The most important factor causing development of fish pro-

Fish balance sheet in Poland ('000 t of live weight)

Item	2001	2002	2003	2004	2005 F
Including sea catches	230,7	204,4	160,3	164,1	152,0
of which Baltic Sea catches	156,6	146,9	142,7	145,6	135,0
deep-sea	50,8	57,5	17,6	18,6	17,0
procurement on deep-sea fisheries	23,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Fresh-water catches and aquaculture	50,2	49,1	50,0	48,9	50,0
Total domestic catches	280,9	253,5	210,3	221,6	202,0
Import	441,0	374,1	424,5	479,6	521,0
Export	246,8	246,1	238,0	262,7	275,0
including: ship to ship sales	80,6	88,2	66,3	58,6	50,0
from land	166,2	157,9	171,7	204,1	225,0
Domestic supply of fish for consumption	475,1	381,5	396,8	438,5	448,0

F – estimation

Source: Sea Fisheries Institute (MIR) data and the IAFE estimations on the basis of Inland Fisheries Institute (IRŚ) data

cessing in 2004 was export, which accounted for 41% of the revenue versus 35% previously.

Although the level of fish consumption in Poland is rather low, per capita consumption in 2004 increased to 11,48 kg (live weight). The growth in consumption concerned exclusively sea fish selection, which resulted from a decline in relative prices and widening market offer. The consumption structure is dominated with herrings and alaska pollack accounting for about 50% of the fish consumed. The consumption of fresh-water fish produced in aquacultures is gradually phased out with growing consumption of salmon. In 2004 it totalled 0,46 kg per capita and almost equalled the level of carp consumption (0,51 kg) and doubled the consumption of trout (0,25 kg). Further, moderated increase in fish consumption is forecast for 2005.

Foreign trade in fish and fish products showed a distinct increase in exports and imports. The export of fish and fish products in 2004 exceeded 175 thousand tons (262,7 thousand tons in terms of live weight) with the value close to 350 million EUR. To increase the export it was necessary to expand imports to over 280 thousand tons (479,6 thousand tons in terms of live weight). The positive balance of foreign trade declined from 55,8 to 51,4 million EUR. Polish exports concern mainly processed fish products, fillets and smoked fish. The EU-15 accounts for 75% of Polish exports of fish and fish products. On the other hand fish raw material for processing dominates Polish imports. The import of Norwegian salmon has been growing since several years and in exceeded 28 thousand tons despite a 7% rise in prices. Large part of Norwegian salmon imports (10,5 thousand tons) was exported in a form of smoked and filleted fish mainly to Germa-

ny. Since the prices of Polish exports are still lower than relevant prices in the EU-15, foreign trade in fish in fish products in 2005 is likely to expand but at a lower rate the previously.

Despite the accession to the EU fish market in 2004 was one of the most stable among other markets of food products. The increase in fish prices along the whole marketing chain lagged behind the prices of other food products, in particular behind meat and meat products. The index of real prices of fish and fish products at the retail level in 2004 totalled 97,1%. The prices of fish and fish products increased by slight 0,5%, while the food prices went up in average by 6,3% and the inflation rate to 3,5%. Factory prices in 2004 increased by 2,8% and the prices at first sale point by 1,3–10%. Some types of fish were cheaper than previously.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek drobiu i jaj /27/ • maj 2005,
2. Rynek ziemniaka /27/ • maj 2005,
3. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /21/ • maj 2005,
4. Rynek mięsa /28/ • maj 2005,
5. Rynek cukru /27/ • czerwiec 2005,
6. Rynek zbóż /28/ • czerwiec 2005,
7. Rynek rzepaku /27/ • czerwiec 2005,
8. Rynek owoców i warzyw /26/ • czerwiec 2005,
9. Rynek ziemi rolniczej /9/ • wrzesień 2005,
10. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /28/ • wrzesień 2005,
11. Rynek pasz /18/ • październik 2005,
12. Rynek mleka /29/ • październik 2005,
13. Popyt na żywność /6/ • grudzień 2005,
14. Rynek ryb /4/ • grudzień 2005.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2005 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0-prefiks·22) 50-54-685, faks 827-19-60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
